

## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

#### 1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาและวิจัยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้กับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการใช้ธรรมาภิบาลในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร นำสู่การพัฒนา รูปแบบหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมต่อไป ซึ่งผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผ่านการประยุกต์ใช้ตัวแบบ Intergovernmental Policy Implementation Model ของ Donald S. Van Meter และ Carl E. Van Horn โดยได้กำหนดตัวแปร ดังนี้

**ตัวแปรอิสระ** ได้แก่ สภาพปัจจุบันและปัญหาของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในการใช้หลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย โครงสร้างองค์การ อำนาจหน้าที่ และยุทธศาสตร์องค์การ โดยพบว่า สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของสภาผู้แทนราษฎร และรัฐสภาในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมร่วมกันของรัฐสภา การประชุมคณะกรรมาธิการ และการประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรกับประธานคณะกรรมาธิการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะ โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์องค์การที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่โดยตรง คือ ให้มีการปฏิรูปองค์การและกระบวนการนิติบัญญัติตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ทั้งนี้ สภาพปัญหาที่เคยเกิดมาในอดีตของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่เคยปรากฏ พบว่าจะมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องความโปร่งใส และหลักคุณธรรมในการบริหารบุคลากรขององค์การ เพื่อเป็นการตรวจสอบและประเมินสภาพปัญหาในปัจจุบันของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทำการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นในสภาพปัจจุบัน และปัญหาขององค์การ และนำมาวิเคราะห์ตัวแปรอิสระต่อไป

จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีการดำเนินงานได้บรรลุตรงตามคำรับรองการปฏิบัติราชการตามตัวชี้วัดของสำนักงานเลขาธิการสภา

ผู้แทนราษฎร ที่ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงาน พ.ศ. 2561-2564 ซึ่งจะสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จึงทำให้มีการบริหารจัดการองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี และเกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยเสี่ยงทางการเมืองขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมืองและขึ้นอยู่กับทำให้บริการสมาชิก

2) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ เนื่องจากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้นำกระบวนการ PMQA มาเป็นเครื่องมือในการบริหารองค์การ รวมถึงมีระบบการติดตามการประเมินผลการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการและคณะกรรมการ แต่อย่างไรก็ตามบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารยังเน้นความไว้วางใจ และความสัมพันธ์ส่วนบุคคลมากกว่าความรู้ความสามารถ

3) ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีระบบตรวจสอบที่รัดกุม โดยมีเรื่องร้องเรียนและจำนวนของการต้องโทษทางวินัยของข้าราชการ และบุคลากรของสำนักงานเลขาธิการมีจำนวนลดลงในทุก ๆ ปี มีกระบวนการตรวจสอบความโปร่งใสที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงได้มีการจัดทำประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา เพื่อให้ข้าราชการนำไปปฏิบัติในการทำงาน มีระบบและกระบวนการตรวจสอบด้านความโปร่งใสที่เป็นแบบแผน

4) คุณธรรมและความเป็นธรรมการบริหารงานบุคคลของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พบว่ามีกฎ ก.ร. ซึ่งเป็นกฎระเบียบคัดสรรตั้งแต่ระดับผู้บังคับบัญชาโดยมีคณะกรรมการคอยกำกับดูแลชัดเจนมีการควบคุม พร้อมมีระบบการคัดสรรหรือคัดเลือกตำแหน่งโดยได้มีการคัดบุคคลได้มีความเหมาะสม รวมถึงมีการบริหารงานบุคคลสอดคล้องกับระบบคุณธรรม มีระบบการบริหารงานบุคคลที่เป็นรูปธรรม มีแผนเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพ (Career Path) การสืบทอดตำแหน่ง การบริหารจัดการข้าราชการที่มีศักยภาพสูง และการหมุนเวียนคน แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงมีระบบอุปถัมภ์ในองค์การ ซึ่งมีผลต่อการแต่งตั้งโยกย้ายตำแหน่งต่าง ๆ

5) ความโปร่งใส การตรวจสอบ และประสิทธิภาพของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง พบว่า สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นองค์การที่ถูกตรวจสอบโดยสาธารณชน นอกจากนั้นยังมีการตรวจสอบจากหน่วยงานหลักในการตรวจสอบอย่าง ปปช. มีกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มีกระบวนการตรวจสอบที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตาม ในประเด็นการจัดซื้อจัดจ้างยังขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควรจะเป็น

ส่วนตัวแปรหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมสำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลของสถาบันพระปกเกล้า และหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GG Framework) ของสำนักงาน ก.พ.ร.

สามารถสรุปองค์ประกอบและความหมายที่สอดคล้องกัน ได้แก่ หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักคุณธรรม (Rule of Morality) หลักการมีส่วนร่วม (Rule of Participation) หลักความโปร่งใส (Rule of Transparency) หลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Rule of Accountability) หลักความคุ้มค่า (Rule of Efficiency) หลักความเป็นธรรม (Rule of Equity) หลักความเป็นกลางทางการเมือง (Rule of Political Neutrality) หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Rule of Life-Long Learning) และหลักการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน (Rule of the Right Man for the Right Job)

**ตัวแปรตาม** คือ รูปแบบหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่ได้จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) หลักนิติธรรม (Rule of Law) มีความเห็นว่าเหมาะสมมาก และสามารถช่วยแก้ปัญหากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความโปร่งใส มีกระบวนการตรวจสอบที่เหมาะสมชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) หลักคุณธรรม (Rule of Morality) มีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด และสามารถช่วยแก้ปัญหการบริหารงานบุคคลให้สอดคล้องกับระบบคุณธรรม และมีการแต่งตั้งโยกย้ายที่เป็นธรรมมากขึ้น

3) หลักการมีส่วนร่วม (Rule of Participation) มีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด และสามารถช่วยแก้ปัญหการบริหารจัดการให้มีประสิทธิผล สามารถบรรลุวัตถุประสงค์การได้อย่างแท้จริง

4) หลักความโปร่งใส (Rule of Transparency) มีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด และสามารถช่วยแก้ปัญหากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความโปร่งใส มีกระบวนการตรวจสอบที่เหมาะสมชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การบริหารจัดการและการดำเนินงานมีกระบวนการตรวจสอบและความโปร่งใสที่ชัดเจนมากขึ้น

5) หลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Rule of Accountability) มีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด และสามารถช่วยแก้ปัญหากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความโปร่งใส มีกระบวนการตรวจสอบที่เหมาะสมชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6) หลักความคุ้มค่า (Rule of Efficiency) มีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด และสามารถช่วยแก้ปัญหการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7) หลักความเป็นธรรม (Rule of Equity) มีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด และสามารถช่วยแก้ปัญหการบริหารงานบุคคลให้สอดคล้องกับระบบคุณธรรม และมีการแต่งตั้งโยกย้ายที่เป็นธรรมมากขึ้น

8) หลักความเป็นกลางทางการเมือง (Rule of Political Neutrality) มีความเห็นว่าเป็นเหมาะสมมากที่สุด และสามารถช่วยแก้ปัญหาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

9) หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Rule of Life-Long Learning) มีความเห็นว่าเป็นเหมาะสม และสามารถช่วยแก้ปัญหาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

10) หลักการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน (Rule of the Right Man for the Right Job) มีความเห็นว่าเป็นเหมาะสมมากที่สุด และสามารถช่วยแก้ปัญหาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การศึกษาและวิจัยนี้ได้ตั้งคำถามการวิจัยดังนี้

1) สภาพปัจจุบันและปัญหาของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีลักษณะเป็นอย่างไร

จากการวิเคราะห์พบว่าความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการบริหารจัดการนั้นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์การ ได้แก่ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระบวนการตรวจสอบความโปร่งใส ระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง พบว่าเมื่อแปรผลทางสถิติอยู่ในระดับที่มีปัญหาน้อย

2) มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมากน้อยเพียงใด

จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ต่อแนวคิดและทฤษฎีด้านธรรมาภิบาลที่เหมาะสมสำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พบว่า หลักการมีส่วนร่วม (Rule of Participation) และหลักความเป็นกลางทางการเมือง (Rule of Political Neutrality) มีความเห็นว่าเป็นเหมาะสมมากที่สุดที่จะนำมากำหนดเป็นหลักธรรมาภิบาลสำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

3) รูปแบบหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมสำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างไร

จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ต่อลักษณะหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมสำหรับของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พบว่า หลักธรรมาภิบาลมีความเห็นว่าเป็นเหมาะสมมากที่สุดมี 2 ประการได้แก่

(1) หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Rule of Life-Long Learning)

(2) หลักนิติธรรม (Rule of Law)

ทั้งนี้ มีหลักธรรมาภิบาลที่อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด จำนวน 8 ประการได้แก่

- (1) หลักคุณธรรม (Rule of Morality)
- (2) หลักการมีส่วนร่วม (Rule of Participation)
- (3) หลักความโปร่งใส (Rule of Transparency)
- (4) หลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Rule of Accountability)
- (5) หลักความคุ้มค่า (Rule of Efficiency)
- (6) หลักความเป็นธรรม (Rule of Equity)
- (7) หลักความเป็นกลางทางการเมือง (Rule of Political Neutrality)
- (8) หลักการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน (Rule of the Right Man for the Right Job)

นอกจากนั้น ผลการการศึกษาและวิจัยยังพบว่า สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการในระดับน้อย อาจกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการองค์การค่อนข้างมีประสิทธิภาพอยู่พอสมควร แต่การกำหนดหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมกับองค์การเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงเป็นการยกระดับให้มีการบริหารจัดการองค์การที่ได้มาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและระดับนานาชาติ เพราะหลักธรรมาภิบาลเป็นนวัตกรรมการบริหารองค์การที่ใช้เป็นเครื่องมือการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่มีแนวคิดเริ่มต้นในระดับสากล อันจะเป็นการพัฒนาองค์การสู่การยอมรับในระดับนานาชาติต่อไปได้ในอนาคต

## 2. อภิปรายผลการวิจัย

จากปัญหาของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรที่ปรากฏในอดีตไม่ว่าจะเป็นกรณีการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่มีความชอบธรรม และกรณีปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลภายในและปัญหาการแต่งตั้งโยกย้ายที่ไม่เป็นธรรมปัญหาการแต่งตั้งบุคลากรภาครัฐที่ไม่สอดคล้องกับระบบคุณธรรมมีเกี่ยวข้องกับหลักความโปร่งใส และหลักคุณธรรมที่ปรากฏในหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมสำหรับของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถึงแม้กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อปัญหาของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลักความโปร่งใส และหลักคุณธรรมจะอยู่ในระดับที่น้อย แต่อย่างไรก็ตามด้วยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นองค์การที่สนับสนุนการดำเนินงานของฝ่ายนิติบัญญัติ จึงจำเป็นต้องมีภาพลักษณ์ที่มีมาตรฐานสากลอย่างการประกาศใช้หลักธรรมาภิบาลในองค์การเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการว่าปัญหาดังกล่าวนั้นถึงแม้ในปัจจุบันจะไม่พบแต่ยังมีมาตรการป้องกันที่สร้างความเชื่อมั่นในการบริหารและการให้บริการที่เป็นมาตรฐานสากล

ทั้งนี้ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นแนวคิดและทฤษฎีด้านธรรมาภิบาลที่เหมาะสมสำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทน หลักความโปร่งใส และหลักคุณธรรมมีความเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่าทั้งสองหลักดังกล่าวอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่จะนำมากำหนดเป็นหลักธรรมาภิบาลสำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จึงเป็นการสะท้อนว่าถึงแม้ปัญหาที่เกี่ยวกับความโปร่งใสและคุณธรรมในปัจจุบันพบได้น้อยในองค์การแต่ยังสมควรที่นำแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวมาจัดทำเป็นหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมสำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทน ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสง่างามของภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์การ ส่งเสริมให้เป็นองค์การที่มีคุณธรรม เนื่องจากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนฝ่ายนิติบัญญัติที่ใช้อำนาจในการบัญญัติกฎหมายและควบคุมตรวจสอบในการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร ความเชื่อมั่นในองค์การของผู้รับบริการไม่ว่าจะเป็นสมาชิกฝ่ายนิติบัญญัติหรือประชาชนเองก็ดี จำเป็นต้องมีหลักประกันที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือแก่องค์การได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

นอกจากนั้น จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารองค์การและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องการบริหารจัดการองค์การต่อลักษณะหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมสำหรับของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรสามารถสรุปเป็นหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมสำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจากแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ได้ 10 ประการ ดังนี้

- 1) หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Rule of Life-Long Learning)
- 2) หลักนิติธรรม (Rule of Law)
- 3) หลักคุณธรรม (Rule of Morality)
- 4) หลักการมีส่วนร่วม (Rule of Participation)
- 5) หลักความโปร่งใส (Rule of Transparency)
- 6) หลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Rule of Accountability)
- 7) หลักความคุ้มค่า (Rule of Efficiency)
- 8) หลักความเป็นธรรม (Rule of Equity)
- 9) หลักความเป็นกลางทางการเมือง (Rule of Political Neutrality)
- 10) หลักการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน (Rule of the Right Man for the Right Job)

โดยจะเห็นว่าหลักธรรมาภิบาลทั้ง 10 หลักดังกล่าว มีความเหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ในปัจจุบันของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงเป็นการป้องกันการเกิดปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ได้แก่

1) กรณีการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่มีความชอบธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง

2) กรณีการก่อสร้างอาคารรัฐสภาที่ล่าช้า ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องประสิทธิภาพในการบริหารองค์การ

3) กรณีปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลภายในและปัญหาการแต่งตั้งโยกย้ายที่ไม่เป็นธรรมชาติปัญหาการแต่งตั้งบุคลากรภาครัฐที่ไม่สอดคล้องกับระบบคุณธรรม ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องหลักคุณธรรม

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะไม่ปรากฏปัญหาในลักษณะดังกล่าวที่เด่นชัด แต่อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์องค์การและสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือประชาชนโดยทั่วไปนั้น การกำหนดให้มีหลักธรรมาภิบาลสำหรับสภาผู้แทนราษฎรที่มีความเหมาะสมทั้งในแง่ของโครงสร้างองค์การ บริบทบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน และสภาพปัญหาในปัจจุบันของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จะส่งผลให้เป็นการยกระดับองค์การฝ่ายนิติบัญญัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเชื่อถือได้ทั้งในระดับประเทศและสากลได้อย่างยั่งยืนต่อไป

### 3. ข้อเสนอแนะ

โดยสรุปรูปแบบหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมสำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยหลักธรรมาภิบาล 10 ประการ ที่จะเป็นเครื่องมือจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นฝ่ายสนับสนุนงานด้านวิชาการและด้านธุรการต่าง ๆ ให้แก่สภาผู้แทนราษฎร การศึกษาและวิจัยในครั้งนี้ จะนำไปสู่การพัฒนาองค์การที่สนับสนุนฝ่ายนิติบัญญัติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ในระดับนโยบาย ควรมีการกำหนดและประกาศหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในยุทธศาสตร์องค์การ มีตัวชี้วัดการนำไปปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยกำหนดเป็นนโยบายที่บรรจุอยู่ในยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และประกาศให้มีการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

2) ในระดับบริหารจัดการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรต้องนำนโยบายการขับเคลื่อนหลักธรรมาภิบาลในองค์การสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง เพื่อความสำเร็จขององค์การและเกิดความเป็นธรรมกับข้าราชการทุกฝ่ายทุกคนต่อไป

3) ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในแต่ละหลักการของหลักธรรมาภิบาลสู่การนำไปปฏิบัติ และประเมินผลการนำไปใช้ เพื่อให้เกิดการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการของสำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรให้นำไปสู่การเป็นองค์การต้นแบบธรรมาภิบาลในอนาคตต่อไป